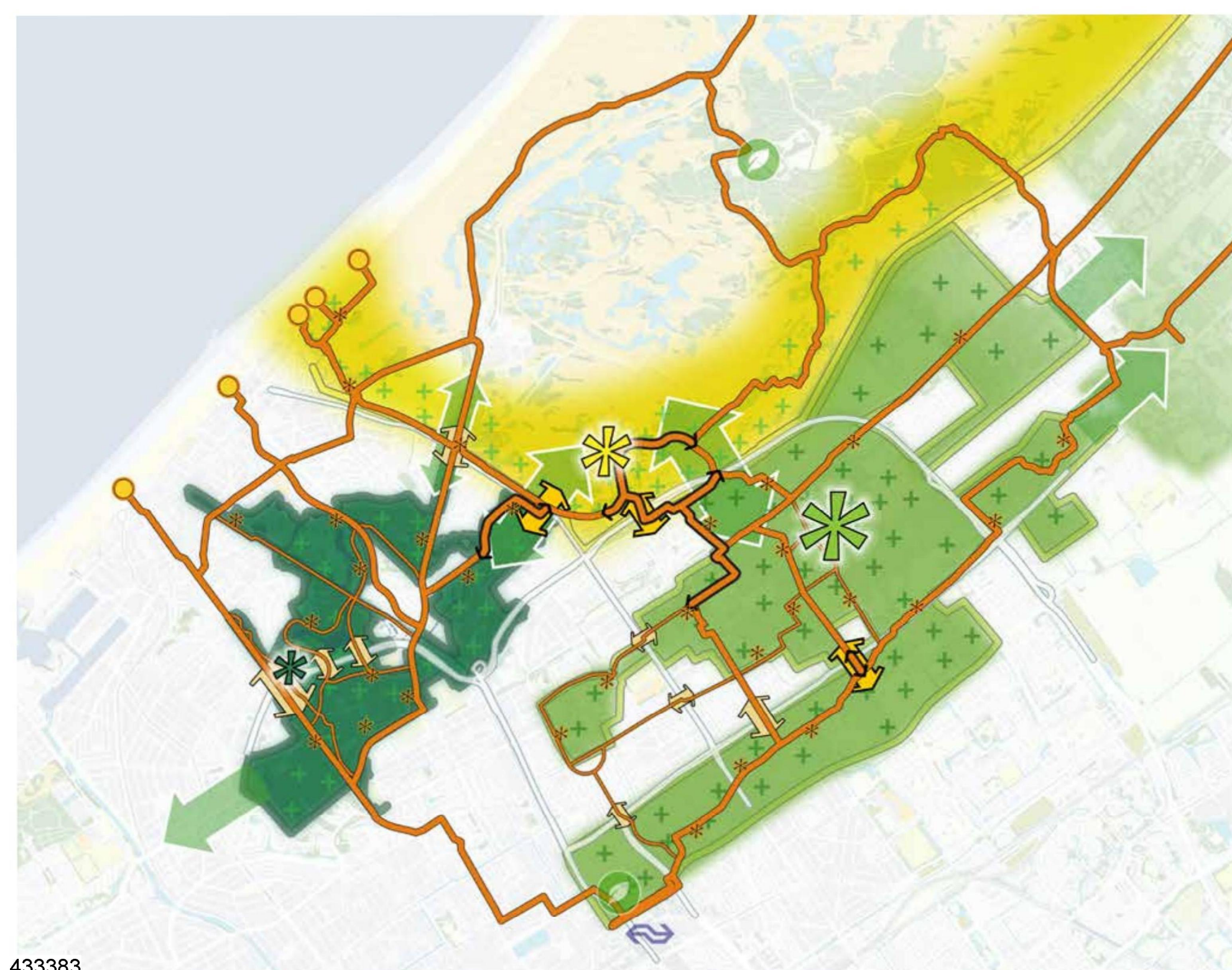

visie

Samenvattend:

- Versterken onderscheid tussen de clusters Binnenduinrand, Landgoederen & Stadsduinbos.
- Natuur versterken en verbinden, passend bij karakteristiek van de clusters.
- Verbindende lange recreatieve lijnen: herkenbare en aantrekkelijke routestructuur.
- Nieuwe bestemmingen ter vergroting recreatieve aantrekkelijkheid en ontlasting duingebied.

voorstel

*Uitwerking van de visie naar
inrichtings- en verbeteringsmaatregelen
voor de drie robuuste groene clusters*

Binnenduinrand

Huidige situatie

Binnenduinrand

1. Routing

Ontwikkelen van een aantrekkelijke alternatieve recreatieve route ('parkway') met duinbeleving langs (de rand van) het natuurgebied, ter ontlasting van de recreatieve druk dieper in het natuurgebied zelf.

- herkenbaar profiel/materialisering
- logische doorgaande lijn, tracé
- opheffen barrières, veilige kruisingen

Binnenduinrand

2. Entrees en bestemmingen

Ontwikkelen van herkenbare entreegebieden met clustering van kleinschalige recreatieve voorzieningen (verblijfsplek, speelmogelijkheid, informatievoorziening, parkeervoorziening). Bij voorkeur te combineren met nabijgelegen ov-halte.

- Entree Uilenbosch - Waalsdorpervlakte (omgeving TNO)

electrische
pendelbus

duinbos

vergroenen en
transformeren:
o.a. versterken
duinbossen

versterken
duingraslanden
(prioritaire opgave)

bloemrijk
duingrasland
(grijs duin)

Binnenduinrand

3. Verbeteren natuurkwaliteit

- Versterken structuur van duinbossen (omgeving Waalsdorp).
- Lokaal ontwikkelen open plekken met droog duingrasland ('grijs duin'), vochtige duinvallei (omgeving Waalsdorp)
- Transformatie van sportvelden naar natuur (op termijn).
- Vergroenen door het verwijderen van verhardingen en verplaatsen/opheffen van parkeerplaatsen.

Terugdringen van stikstofdepositie door (fossiel) autoverkeer in en langs de duinen door opheffen/verplaatsen van parkeerplaatsen (locaties Zwarte Pad, Vallei Meijendel, achter TNO).

Opties:

- Parkeerplaats opheffen en evt verplaatsen naar de rand (nieuwe natuur)
- Parkeerplaats alleen voor elektrische voertuigen
- Eventueel in combinatie met elektrische pendeldienst / fietsverhuur

Binnenduinrand

Locatie TNO-Uilenbosch (bestaande situatie)

- Verrommeld gebied, veel hekwerken, verhardingen en private terreinen
- Onduidelijke routing, verstopte route langs binnenduinrand (M. Kiecpad)
- Parkeerterrein voor bezoekers Waalsdorp / Meijndel achter TNO
- Restanten Atlantikwall, maar slecht beleefbaar
- Slechte verbinding met wijk Duinzigt.
- Bushalte, eindpunt lijn 29

Binnenduintrand

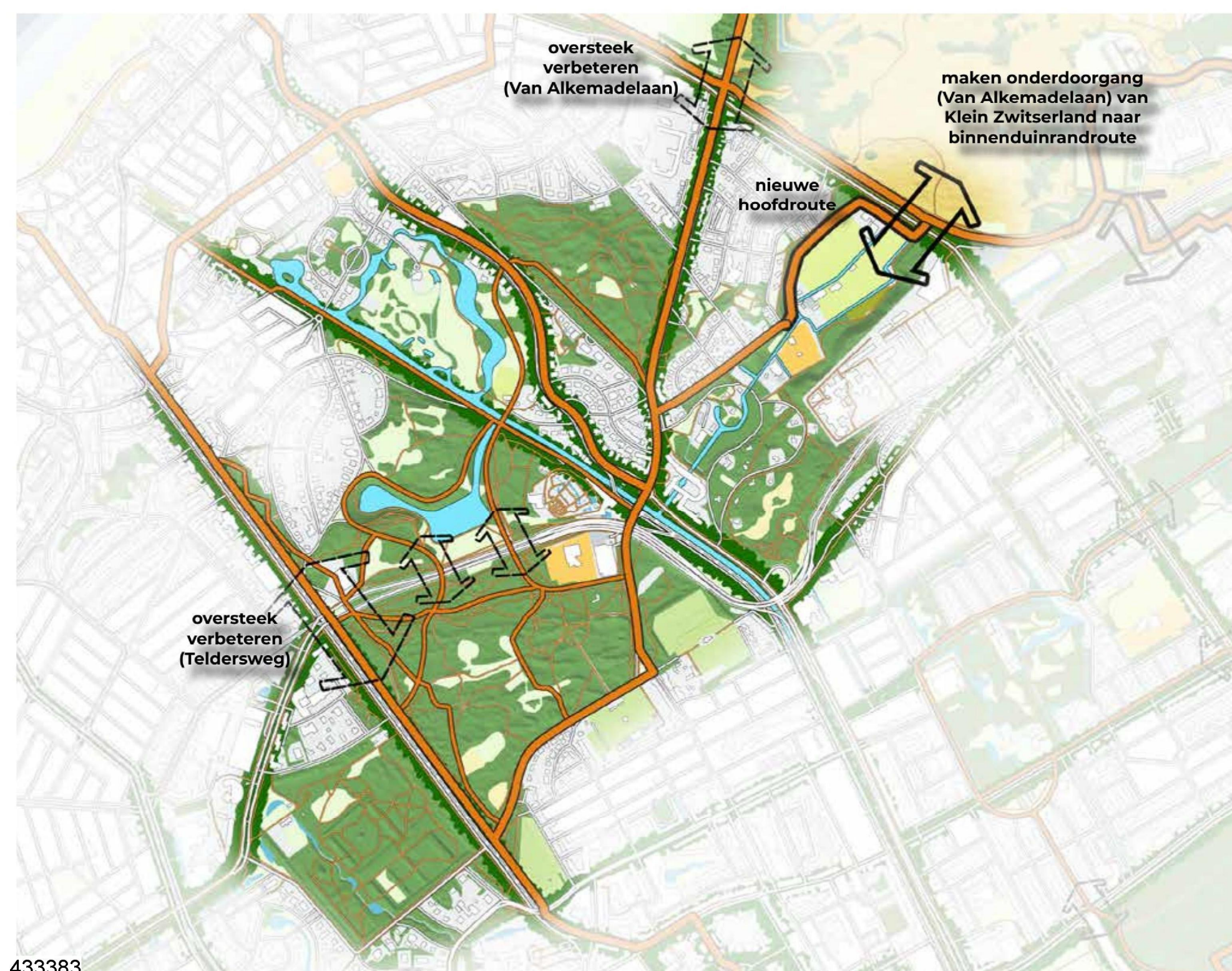
Uitwerking TNO-Uilenbosch

- Vergroenen met meer ruimte voor natuur en recreatie, door uitplaatsen sportfuncties defensie en verwijderen verhardingen
- Verplaatsen parkeerterrein naar rand van het gebied i.c.m. recreatieve voorziening (natuurspeeltuin, kleinschalige horeca); ook bushalte gekoppeld.
- Aanpassen recreatieve route-structuur; het doortrekken van **5.1.2e** Kiepad achterlangs bij TNO i.c.m. kleinschalige recreatieve voorzieningen op voormalige sportvelden
- Ontwikkelen duinbossen afgewisseld met open terreinen
- Maken van een betere verbinding met de wijk Duinzigt en het betrekken van de groenstrook tussen wijk en weg bij routing en programma
- Entrees (met informatie, verblijfsplek) verplaatsen naar buitenrand gebied
- Beter beleefbaar maken Atlantikwall

Stadsduinbos

Huidige situatie

Stadsduinbos

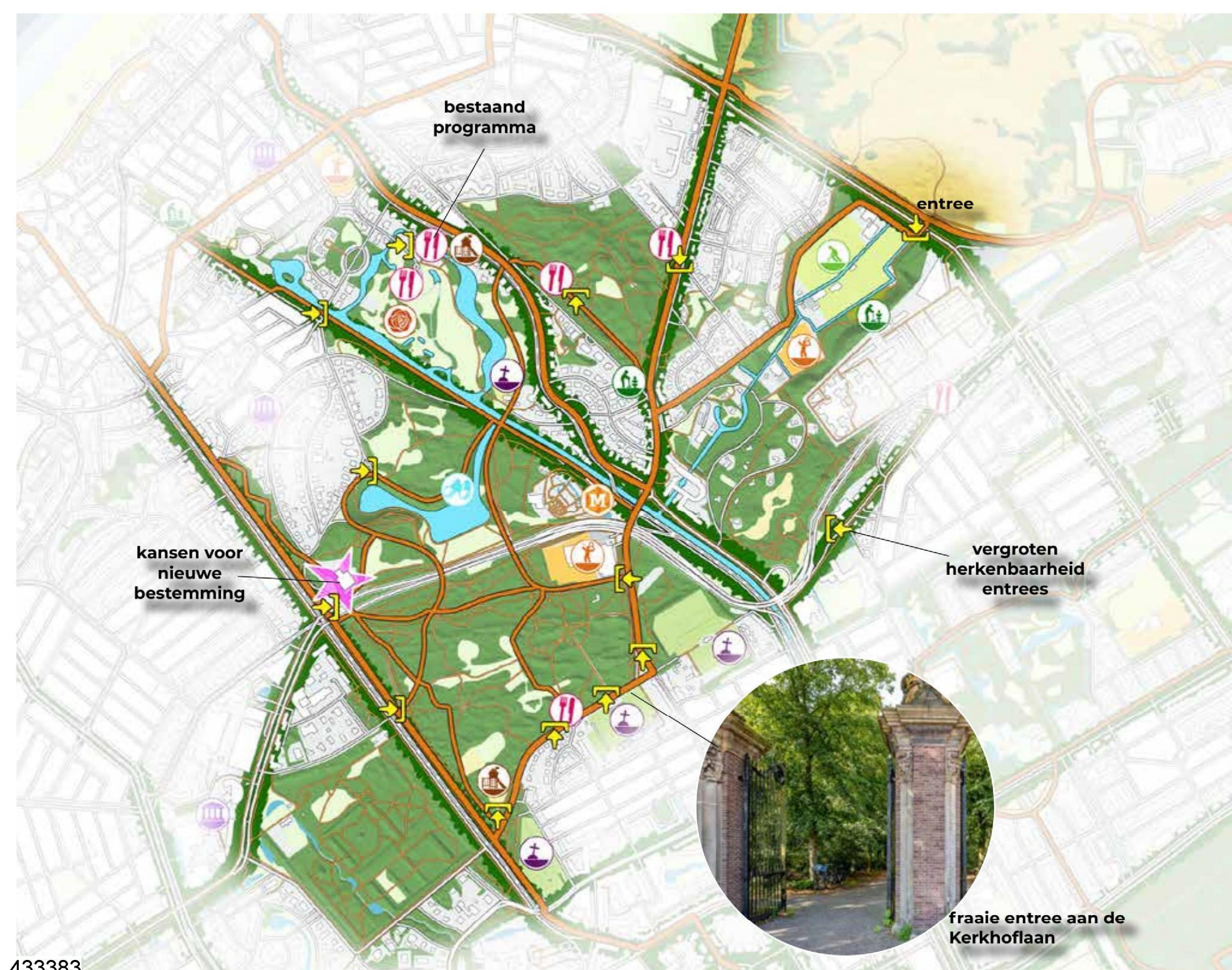
1. Routing

- Ontwikkelen van een heldere hoofdrouting binnen het cluster
- Afwaarderen van overbodige / te brede paden buiten de hoofdstructuur.
- Bospaadjes die geen deel uitmaken van het ontworpen padenstelsel (olifantenpaadjes) worden grotendeels uit gebruik genomen en afgesloten
- Creëren van veilige oversteekmogelijkheden / opheffen barrières gekoppeld aan deze hoofdstructuur

Stadsduinbos

2. Entrees en bestemmingen

- Vergroten van de herkenbaarheid van de (hoofd)ingangen naar het Stadsduinbos.
- Vergroten van de recreatieve aantrekkelijkheid door de inrichting van hoogwaardige en aantrekkelijke verblijfsplekken gekoppeld aan hoofdrouting.
- Kans voor realisatie nieuwe recreatieve bestemming bij (ongelijkvloerse) kruising Scheveningse weg-Teldersweg - in samenhang met ontwikkeling Internationale Zone.
- Te combineren met kleinschalige sport- en spelgelegenheid, informatievoorziening en/of markante / bezienswaardige objecten zoals die van de Atlantikwall.

Stadsduinbos

3. Verbeteren natuurkwaliteit

- Versterken natuurlijk karakter parkbos (zie Beheerplan Scheveningse Bosjes)
- Plaatselijk omvormen van aanwezige open plekken en gazons en parkbos naar typische en biodiverse milieus van (jonge) duinen: open zand, droge en natte duingraslanden (kalkrijke droge duingraslanden en vochtige duinvallei-vegetaties, natuurlijk duinstruweel en soortenrijke zoom- en mantelvegetaties langs bosranden).
- Natuurlijk beheer overige bermen, speelweiden en gazons: verschrallings-beheer door maaien en afvoeren; stukken laten staan voor insecten ('sinusbeheer').
- Aanleggen/versterken natuurvriendelijke oevers langs waterpartijen. Kansen voor verbetering waterkwaliteit.
- Plaatselijk vergroenen en verminderen verharding door opheffen of versmallen van wegen en paden die van ondergeschikt belang zijn.
- Paadjes buiten het reguliere padenstelsel (olifantenpaadjes) worden groten-deels uit gebruik genomen en afgesloten

uitzichtstoren op de
toppen met zicht over
Den Haag naar de kust
en zee

klimrots
als 'actieve'
uitzichtsplek
over Den Haag
naar zee

route voor
wandelaars en
sporters over de
Haagse toppers

de '72
trappetjes'

trappetjes op steile
hellingen onderdeel van
de trailrun over de Haagse
Toppen

Stadsduinbos

4. Haagse toppers

- Herstel en ontwikkeling van nieuwe uitzichtpunten gekoppeld aan de duintoppen binnen de groengebieden.
- Combineren met een verbindende route (rondje haagse toppers), voor wandelaars en sporters

Stadsduinbos

5. World Forum – Stadsduinbos

- Onderzoek hoe World Forum en het Stadsduinbos optimaal van elkaars nabijheid kunnen profiteren
- De kruising tussen Teldersweg en Scheveningseweg vormt een scharnierpunt waar verschillende ontwerpopgaven bij elkaar komen:
 - ongelijkvloerse verbinding Teldersweg - Johan de Wittlaan, met herstel historische laan Scheveningseweg
 - creëren nieuwe recreatieve bestemming / pleisterplaats bij kruising Scheveningse weg
 - verbinden deelgebieden Stadsduinbos (zie ook bewonersinitiatief 'Breng de Romantiek terug'.)

Toekomstbeeld voor het
deelgebied World Forum
uit: Gebiedsvisie Internationale Zone, juli 2019

opheffen
barrièrewerking
Teldersweg

kansen voor
een nieuwe
recreatieve
bestemming
bij kruising
Schevingseweg

het World Forum
gebied vormt het
brandpunt van
de Internationale
Zone

5.1.2e

Buitenplaatscluster

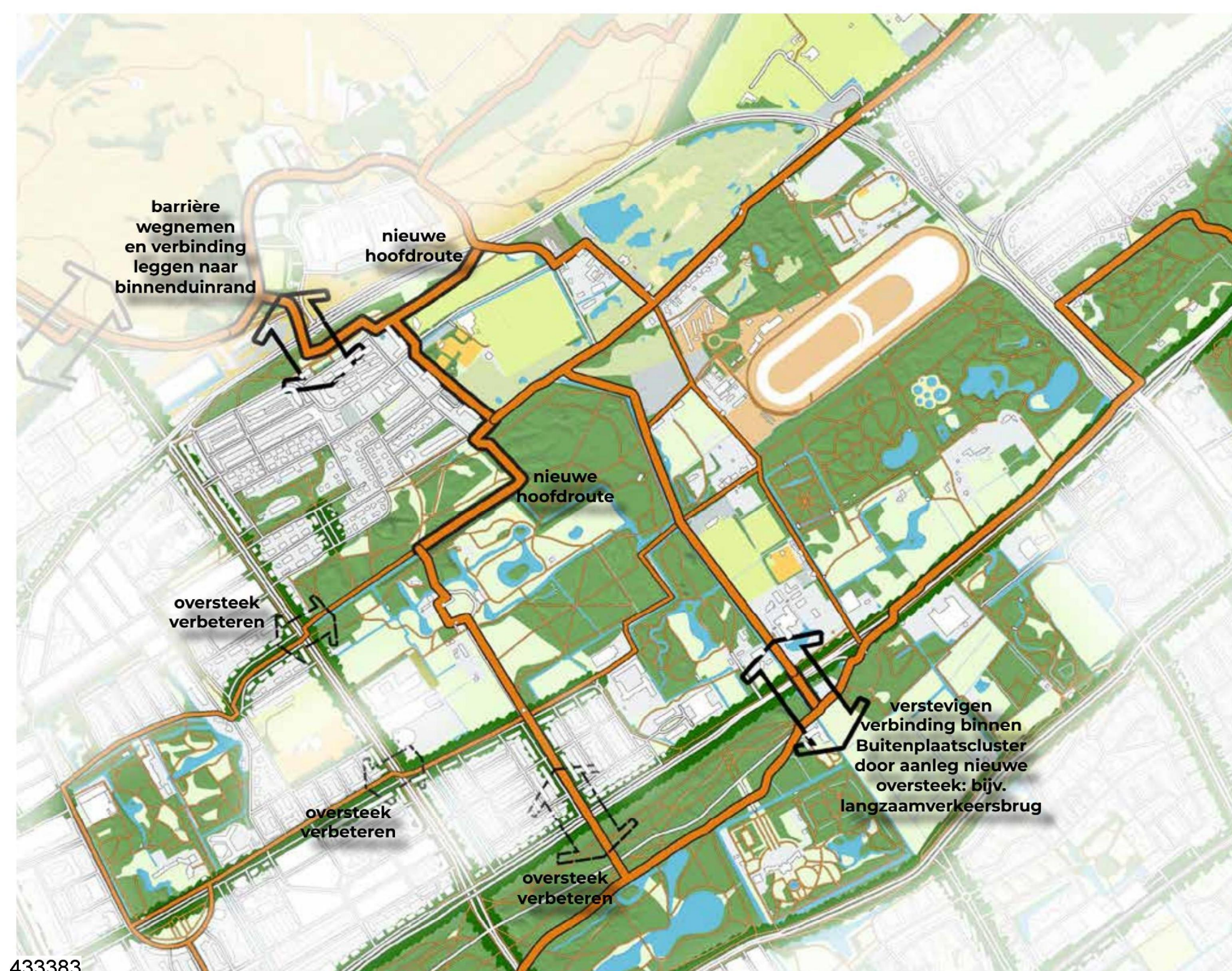
Huidige situatie

Buitenplaatscluster

1. Routing

- Ontwikkelen van een heldere hoofdrouting binnen het cluster.
- Creëren van veilige oversteekmogelijkheden / opheffen barrières gekoppeld aan deze hoofdstructuur.

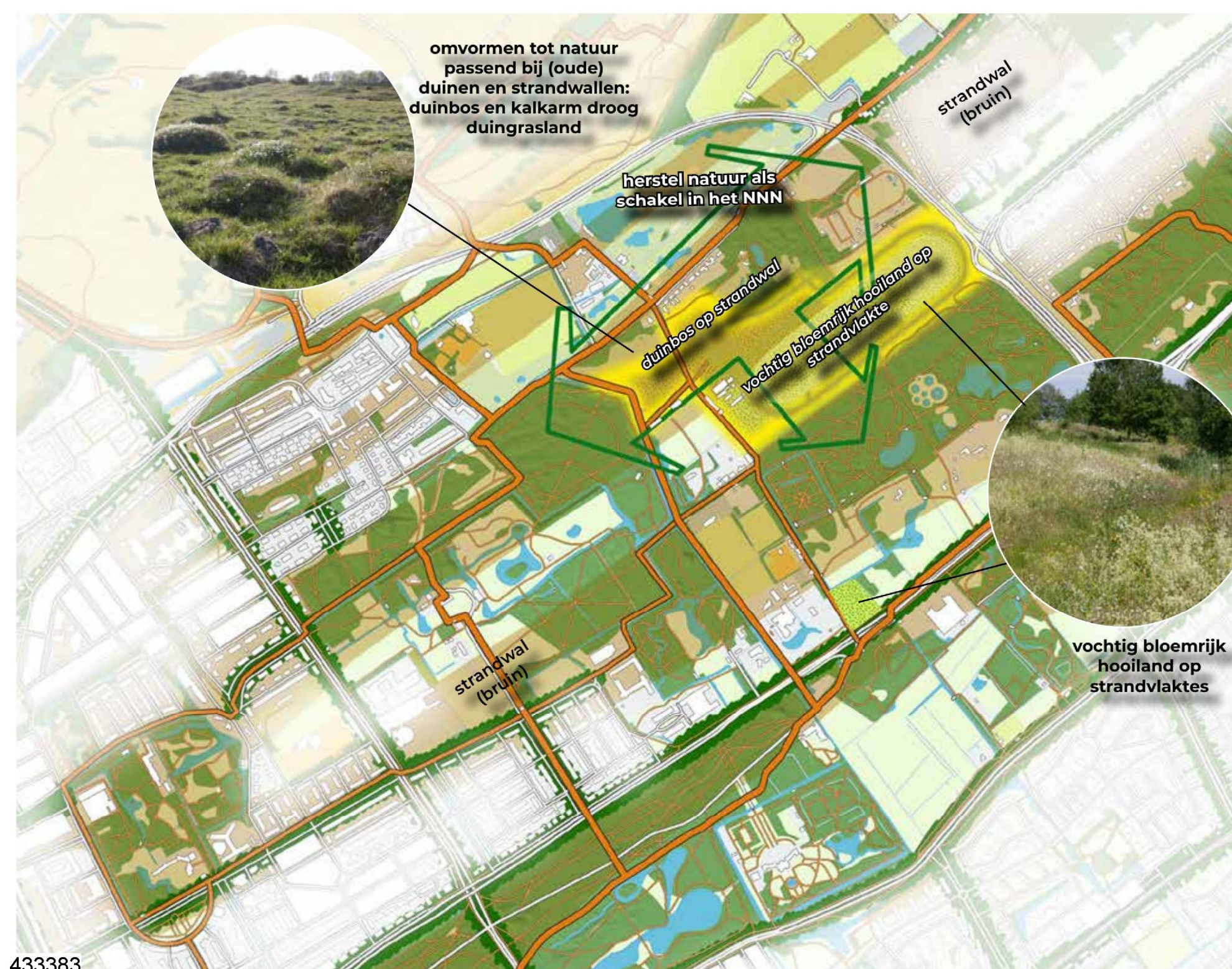

Buitenplaatscluster

2. Entrees en bestemmingen

- Creëren van een nieuwe recreatieve trekker op en rond de locatie van renbaan Duindigt.
- Ruimte voor een grote kavel (bijvoorbeeld voor een internationale instelling, ca. 3-5ha).
- Binnen de aangegeven contour (stippellijn) niet herverkavelen, maar omvormen tot één gebied waarbinnen functies een plek vinden.
- Herontwikkeling van de Seyss-Inquart bunker biedt kansen voor nieuwe aansprekende bestemming in het kader van de Atlantikwall binnen het gebied.

Buitenplaatscluster

3. Verbeteren natuurkwaliteit

- Herstel/versterken natuur van landgoedbos, droge graslanden en vochtige weilanden als schakel in het NNN in de landgoederenzone van Wassenaar en Den Haag.
- Omgeving renbaan (ca. 30ha - gele contour) omvormen tot natuur passend bij (oude) duinen: duinbos en kalkarm droog duingrasland op de strandwal, vochtig bloemrijk hooiland op de strandvlakte.
- Ontwikkelen vochtig bloemrijk hooiland op terrein voormalig tuincentrum (als onderdeel voorgenomen herinrichting).
- Natuurlijk bosbeheer in bestaande bossen (sortiment, leeftijdsopbouw, ontwikkelen/verbeteren zomen en mantels, dood hout laten liggen); bij recreatieve (her)inrichting creëren rustgebieden voor vogels.
- Bestaande graslanden, weiden en gazons van Clingendael, Oosterbeek en Duindigt waar mogelijk via gericht beheer omvormen naar bloemrijke droge en vochtige (duin)graslanden.
- Aanleggen/versterken natuurvriendelijke oevers langs waterpartijen. Kansen voor verbetering waterkwaliteit.
- Plaatselijk vergroenen en verminderen verharding door opheffen of versmallen van wegen en paden die van ondergeschikt belang zijn.

urban sports

nieuw (sportief)
activiteitsaanbod

sport en spelen in de
openbare ruimte

Sport-track van
ca. 4.2km =
1/10 marathon

Buitenplaatscluster

4. Open sportlandschap

- Openstellen en onderling verbinden van sportterreinen door middel van sportieve routes (geschikt voor wielrennen, hardlopen, skaten etc.)
- Toevoegen urban-sports gerelateerde voorzieningen aan deze route (bootcamp, trimparcours, fitness, skate-objecten etc.)
- Inzet op multifunctioneel benutten van voorzieningen (parkeren, kantine etc.)
- Integratie van georganiseerde en ongeorganiseerd / individuele sport, oudersport overdag, sportpark als klaslokaal (hybride leren)
- Ontwikkelen van een openbare sport-track van 1/10 marathon (ca. 4.2km)

openbare
'sport-track' als
verbinder

Buitenplaatscluster

Locatie Duindigt (bestaande situatie)

- Verrommeld gebied, veel hekwerken, verhardingen en private terreinen.
- Gebied in 'wachstand'.
- Potentie als natuurschakel in NNN gebieden.
- Structuurvisie hecht waarde aan openhouden strandwalvlakte.

Buitenplaatscluster

Uitwerking Bestemming Duindigt

Versnipperd gebied rondom renbaan transformeren:

- voormalige strandvlakte omvormen tot vochtige, open duinvallei
- aan de noordkant op de strandwal de aanwezige bossen versterken en met elkaar verbinden (Clingendael - Duindigt/Duingeest)
- horeca en natuurlijk spelen in het hart van Duindigt
- parkeren clusteren nabij Waalsdorperlaan in de bosrand
- ruimte houden voor een grote kavel (ca. 4ha) voor bijvoorbeeld een instelling: altijd robuust ingepast in het landschap (landschap loopt door over de kavel)
- oude renbaan d.m.v. beheer en/of bosaanleg zichtbaar houden in de duinvallei
- pad herstellen tussen de Buurtweg en Duindigt
- wandelverbinding maken naar Clingendael

bronnen

Selectie van de belangrijkste geraadpleegde bronnen:

- Beheerplan Scheveningse Bosjes. Buiting Advies. 2020.
- Bezoekersonderzoek groengebieden Den Haag. Kantar Pubic. 2023.
- Breng de Romantiek Terug. Visie Westbroekpark en Scheveningse Bosjes met de Waterpartij. Denktank Scheveningse Bosjes.
- Draagkrachtonderzoek NPHD. Bureau voor Ruimte en Vrije Tijd. 2023.
- Erfgoedvisie Wassenaar 2018-2024. Gemeente Wassenaar. 2018.
- Gespreksnotitie Meijendel-Berkheide. St Duinbehoud en St. Hart voor Meijendel. 2023.
- Handreiking Overgangsgebieden in transitie. MOOI Nederland. 2023.
- Het Haagse Binnenduimbos. Toekomstvisie AVN. 2013
- Gebiedsvisie Internationale Zone. Gemeente Den Haag. 2019.
- Landschapsstrategie NPHD. 5.1.2e 2020.
- Nota Stadsnatuur. Gemeente Den Haag.
- Natuurdoelanalyse Natura 2000, Meijendel Berkheide. Provincie Zuid-Holland. 2022
- Natuur- en recreatieprofielenkaarten NPHD. Nationaal Park Hollandse Duinen. 2024.
- Structuurvisie 2025. Gemeente Wassenaar. 2017.
- Zuid-Hollands Programma Landelijk Gebied. Naar een nieuwe balans in het landelijk gebied. Provincie Zuid-Holland. 2023.

abeveenstralandschapsarchitect

in samenwerking met:

5.1.2e 5.1.2e landschapsarchitect
5.1.2e Vertegaal, ecologisch advies

foto: NP Hollandse Duinen

Informatiebrief aan de Raad

047

Zaaknummer: Z – 24/094607/438465
Documentnummer:
Datum: 28-05-2025
Onderwerp: Position Paper overgangsgebied Meijendel Den Haag - Wassenaar
Bijlage(n): Bijlage 1: Position Paper overgangsgebied Meijendel Den Haag – Wassenaar; *Stadsduinlandschap natuur & recreatie in stad & duinen*
Bijlage 2: Brief aan college van B&W gemeente Den Haag - Position Paper overgangsgebied Meijendel Den Haag – Wassenaar

Geachte Raad,

Hierbij ontvangt u het Position Paper '*Overgangsgebied Meijendel Den Haag - Wassenaar Stadsduinlandschap natuur & recreatie in stad & duinen*' (hierna: Position Paper) zoals toegezegd in de raadsvergadering van 26 november 2024. Hiermee wordt toezegging 720 door het college als afgedaan beschouwd.

Aanleiding en totstandkoming Position Paper

In de gemeenteraad van Den Haag is op 7 september 2023 de motie 'Nieuwe natuurbuffer Meijendel' aangenomen. De indiener van de motie roept het college op om bij de verdere uitwerking van plannen voor Nationaal Park Hollandse Duinen in kaart te brengen wat de mogelijkheden zijn voor de realisatie van een bufferzone bij Meijendel in het gebied bij TNO/Willem Royaardsplein. De gemeente Den Haag heeft derhalve het initiatief genomen voor dit Position Paper en is als opdrachtgever opgetreden.

De gemeente Wassenaar neemt deel aan de Landschapstafel Duin Horst & Weide. In het uitvoeringsprogramma is eveneens het project 'Binnenduinrandzone van Meijendel en Berkheide' opgenomen om in lijn met hun doelstellingen in kaart te brengen welke kansen en mogelijkheden er zijn om binnen de bestaande beleidskaders in de overgangszone langs het Natura 2000-gebied Meijendel & Berkheide kwaliteitsverbeteringen te realiseren op het gebied van natuur, erfgoed, landschap, biodiversiteit en recreatie. Daarom is er door de gemeente Den Haag gekozen om in breder verband te werken aan dit Position Paper.

Samen met Drinkwaterbedrijf Dunea was de gemeente Wassenaar onderdeel van de projectgroep. Met een extern landschapsbureau zijn mogelijkheden verkend naar een gecombineerde ontwikkeling van natuur, groen en recreatie in het stedelijk overgangsgebied van Den Haag en Wassenaar.

De volgende partijen hebben daarnaast deelgenomen aan stakeholdersbijeenkomsten en aanvullende bilaterale gesprekken: Staatsbosbeheer, Nationaal Park Hollandse Duinen, Landschapstafel Duin Horst & Weide, Hart voor Meijendel, Stichting Duinbehoud en de provincie Zuid-Holland.

Inhoud van het Position Paper

In het Position Paper worden kansen beschreven voor de vorming en versterking van een drietal groenclusters in het gebied: de Binnenduinrandzone, het Stadsduinboszone en de Landgoederenzone. Door de verschillende deelgebieden beter met elkaar te verbinden, de natuurkwaliteit op een passende manier te versterken en aanvullend recreatief programma toe te voegen, kan het bestaande groen beter benut worden en een meerwaarde voor natuur en recreatie opleveren. Een aantrekkelijk recreatief netwerk draagt ook bij aan het terugdringen van het autoverkeer voor bezoek aan groen- en natuurgebieden. Voor de verdere inhoud van het Position Paper verwijzen wij u naar de bijlage.

Appreciatie van het college van de Position Paper

Het Position Paper laat een beeld zien, waarbij het groene en landelijke karakter van het gebied wordt versterkt. Waar we als college blij mee zijn in het Position Paper is de denkrichting om de recreatiedruk op de kwetsbare natuur van Meijendel tegen te gaan door de spreiding van recreatie, het verbeteren van de infrastructuur en het stimuleren van andere vormen van vervoer dan de auto. Daarbij blijft het behoud van parkeervoorzieningen op en rondom Duindigt en de Waalsdorperlaan vanwege de aanwezige renbaanfunctie voor ons een belangrijk uitgangspunt. We zien hier ook kansen om tussen Duindigt en Meijendel de recreatieve wandel- en fietsverbindingen te versterken en autoparkeren op grotere afstand van Meijendel te stimuleren. Waarbij we uiteraard rekening houden met parkeervoorzieningen op Meijendel zelf voor bezoekers die afhankelijk blijven van de auto.

Opvolging Omgevingsvisie en herontwikkeling Duindigt

Het Position Paper is te gebruiken als gedachtengoed en input voor de op te stellen Omgevingsvisie. Daarbij kan een integrale afweging plaatsvinden en kan het democratisch proces worden doorlopen.

Het document kan eveneens helpen om richting te geven aan ontwikkelingen in dit gebied en een gespreksdocument zijn voor contactmomenten met stakeholders en partners in het gebied, zoals dat nu aan de orde is voor renbaan Duindigt.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders,

drs. A.P.A. Oostermeijer

drs. L.A. de Lange,

loco-gemeentesecretaris

burgemeester

Deze brief is digitaal vastgesteld. Hierdoor staat er geen fysieke handtekening in de brief.